

К ним относятся: кризис идентичности (разрыв социально-структурных составляющих общества с политической системой); кризис легитимности выраженный в низком уровне лояльности населения к существующей политической власти, отсутствию согласия относительно природы, методов и принципов деятельности политической системы; кризис участия (отчуждение населения от политической жизни); кризис проникновения – несоответствие провозглашенных властью целей и направлений развития реальной социально-политической ситуации, низкий уровень практически-политических возможностей системы государственного управления; кризис перераспределения, выраженный в нарушении принципов обеспечения приемлемого для общества уровня материального благосостояния и допустимой границы социального неравенства и социальной несправедливости.

Разрешение проблемы «синдрома модернизации» требует наличия организационного и теоретического обеспечения модернизационного процесса, которое предусматривает прежде всего определение и разрешение вышеуказанных проблем. Проблемы модернизации украинского общества являются производными от его кризисного состояния, которое, с одной стороны, имеет общие черты с кризисом в некоторых странах Восточной и Центральной Европы и России, а с другой – характеризуется такими признаками, как отсутствие конкуренции, в том числе и в политике, коррупционированность и безответственность управленческих кадров, диспропорциональность и тотальная монополизация экономики, неразвитость гражданского общества и др.

Исходя из данного положения украинского общества полемика на тему: «Какое общество мы строим?», которая ведется в высших эшелонах власти начиная с провозглашения независимого украинского государства, не соответствует современным реалиям и потребностям. Мы до сих пор не можем сделать выбор между двумя альтернативами развития – застойным социалистическим прошлым и непредсказуемым капиталистическим будущим, потому что и то и другое является фактором стрессового состояния нынешнего и страха перед наступающим новым. В контексте данной проблемы чрезвычайно важными для украинского общества являются следующие условия ее разрешения:

1. Формирование гражданского общества, как многоуровневой структуры различных форм самоорганизации населения, совокупности свободных людей и их самостоятельных организаций, политических партий, социально-политических и общественных движений, профсоюзов, ассоциаций и коммун, призванных выражать и защищать индивидуальные и групповые интересы граждан, строить и осуществлять отношения общества и государства. Именно данные организации возьмут на себя функции первичного управления обществом и реализации его основных потребностей за счет радикального сужения централизованного государственного управления. При этом гражданское общество должно быть не «создано», как зачастую говорится на уровне официальной власти, а возникнуть самостоятельно. Важным элементом в формировании гражданского общества являются утверждение плюрализма, который выступает в качестве своеобразной формы самореализации общества и личности, отображает степень самостоятельности индивидов и их организаций, социальную и политическую свободу.

2. Построение демократического, правового, социального государства с эффективно действующим парламентом, с профессиональным, высококвалифицированным, влиятельным правительством, с независимыми судебными органами, т.е. с четким разделением власти на законодательную, исполнительную и судебную, с разграничением ее функций и созданием системы сдержек и противовесов. Усиление законности и правопорядка, исключение возможности узурпирования власти и злоупотреблений ею, эффективное противодействие бюрократизму и формализму. Утверждение верховенства права и Конституции, реализация данного принципа на всех

уровнях общества и всеми гражданами. Создание и обеспечение необходимых условий для существования личности.

3. Создание эффективной системы формирования политического сознания и политической культуры общества и личности – как на теоретическом, так и на практическом уровне. Это предусматривает введение рациональной системы просвещения граждан, усовершенствование повседневного политического опыта с учетом того, что будничным уровнем политического сознания материализуется в наблюдениях, привычках, представлениях, стереотипах и влияет на формирование общественного мнения. В конечном итоге личность будет представлена обладателем не «гражданства», а «гражданственности», т.е. способностью к активному участию в делах общества и государства основанной на осознании своих прав и свобод. Таким образом может быть преодолена массовая политическая отчужденность, которая является реальней социально-политической жизни Украины.

4. Обеспечение необходимых условий для свободного развития нации в целом и каждого этноса в отдельности. Формирование эффективно действующей национальной идеи, которая будет базироваться не на этнической или этногражданской, а на гражданской основе, что позволит избежать дальнейшего развития искусственно созданного в процессе последних президентских (2004 г.) и парламентских (2006 г.) выборов разделения жителей Украины на западных и восточных, на 1, 2 и 3 сорт, на «помаранчевых» и «бело-голубых».

5. Усовершенствование деятельности СМИ, укрепление их роли в регулировании политических отношений, в определении направлений развития общества, в формировании политического сознания и политической культуры человека и гражданина, в реализации процессов властно-политической интеграции общества. Основной задачей средств массовой информации является обеспечение широкой гласности, как залога демократизации общества и правового государства. Одним из важных результатов гражданского общества и правового государства. Одним из важных результатов деятельности СМИ должно быть создание новой социально-политической реальности, характеризующейся раскрепощением сознания и инициативы личности, свободным обменом и конкуренцией мнений, настоящим плюрализмом, что позволит найти пути выхода из кризисного состояния государства. При этом гласность и плюрализм не должны превратиться в средство проявления амбициозных, эгоистических интересов отдельных людей или групп, достижения их целей, что не совпадает с необходимостью утверждения реального народовластия.

6. Своевременное становление социально-политической системы в соответствии с внутривластным и международным положением, т.е. ее постоянная адаптация. Причем адаптация отнюдь не означает попытку подстроиться под какое-либо влияние, это также и процесс воздействия на осуществляемое влияние, т.е. изменение, переделка его.

На данный момент процесс модернизации и реформирования Украины только начинается. Естественно, что вышеозначенные направления данного процесса должны проходить не отдельно, а в глубокой взаимосвязи с изменениями в экономической, социальной и культурно-идеологической сферах. Но при этом, основная цель – переход к реально действующей народной демократии.

УДК 316.7 (450) "19" (043)

Сабадан Ю.С., кандидат философских наук, доцент

АНТИГУМАНІСТИЧНІ ТЕНДЕНЦІ В КУЛЬТУРІ ІТАЛІЇ ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Через особливу національно-історичну ситуацію гостроти в Італії набула криза моральних, духовних та естетичних цінностей, яка була притаманна італійській культурі

цього періоду. На рубежі століть не тільки остаточно руйнуються романтичні ідеали Рисорджименто, але терпить крах і віра інтелігенції 70 – 80-х років в позитивістські постулати науки та аналізу фактів як “засобу оволодіння дійсністю” (Ф. Де Санктіс). У цей період культурна криза охоплює увесь спектр загальнолюдських цінностей і принципів традиційної моралі, а також літературні форми та напрямки. Молода творча інтелігенція Італії гарячково шукає шляхи і способи оновлення культури та її естетичної сфери, прагне додати мистецтву і культурі “динамічності”, властивої реаліям нового століття, зробити їх засобами виявлення індивідуальності. На цьому ґрунті легко досягають успіху антигуманістичні і антидемократичні концепції. Так, ідеал прекрасного набирає вигляду культу індивідуалізму, сильної особи, в якій нібито має потребу країна для виконання своєї “історичної місії” - створення нової “латинської імперії”. Зокрема, ніцшеанські ідеї набувають на італійському ґрунті специфічних аспектів, сприяючи виникненню націоналістської ідеології, проникаючої в культуру. Ті ж соціально-культурні передумови надали ідейного забарвлення й італійському авангарду, перш за все футуризмові (на якому ми й зупинимось більш детально), який в другому десятилітті ХХ ст. досяг загальноєвропейського розмаху.

Доречі, футуризм вже з моменту своєї появи претендував не просто на новачки у сфері художньої діяльності, але – на створення нової концепції всієї культури, нової логіки взаємин мистецтва і життя, і навіть нових форм самого життя. Мистецтво, на думку його представників, не повинне бути реалістичним, в центрі його має перебувати не система гуманістичних цінностей і установок, а, навпаки, воля до влади, насильство, радикалізм. Футуризм не випадково випереджає ідеологеми італійського фашизму: майбутнє часто передусе художній інтуїції.

Засновником футуризму в Італії був Філіппо Томмазо Марінетті (1876-1944). В Італії футуризм охоплює культуру в цілому, включаючи політику, ідеологію, філософію. „Футуризм, - писав Ф. Т. Марінетті, - це не секта, не школа, але радше могутній рух енергії та інтелектуального героїзму, в якому особа – ніщо, тоді як воля до руйнування і оновлення все...” [1, 18].

Офіційно італійський футуризм народився 20 лютого 1909 р., коли у французькій газеті “Фігаро” був опублікований перший маніфест цього руху, складений самим Марінетті. У цьому ж році він був опублікований італійською мовою в журналі „Поезія”, а пізніше вийшов окремою брошурою. У маніфесті проголошена „антикультурна”, „антигуманістична”, „антиестетична”, „антифілософська” спрямованість цього руху. Причина такої категоричної позиції – опозиційність, властива всім модерністам в цілому, по відношенню до попереднього мистецтва. У маніфесті Марінетті мета мистецтва – створення нової реальності, а всесвітньо-історичне завдання – „щодня плювати на вістар мистецтва”. Важливу роль футуристи відводили „великому футуристичному сміху”, який повинен „омолодити обличчя світу” [1, 23].

У цьому документі виявилися дві тенденції італійського авангардистського мистецтва початку ХХ століття: з одного боку реальна потреба включити в сферу художнього зображення нові елементи розвитку суспільства, цивілізації і знайти для цього відповідні образні і мовні засоби, а з іншого – антигуманістична агресивна ідеологія, модний політичний націоналістський світогляд, культ насильства і війни. Людина у футуризмі відходить на другий план, засліплені технічною цивілізацією, футуристи цікавилися життям моторів і машинами більше, ніж життям людини. „Наша оновлена свідомість, - заявляли вони, - не дозволяє нам дивитися на людину як на центр універсального життя. Страждання людини становлять для нас такий самий інтерес, як страждання електричної лампочки” [1, 25].

Спочатку у футуристичному русі брали участь виключно літератори. Проте дуже швидко футуризм поширює свій вплив практично на всі сфери художньої творчості – музику, живопис, театр, скульптуру, кіно. Найяскравішими його представниками, разом, безумовно, з вождем та теоретиком руху Ф. Т. Марінетті, були – поети - Дж. П. Лучіні, П.

Буцці, А. Соффічі, Е. Прамполіні, А. Палаццескі, К. Говоні; композитор Б. Прателла; живописці - У. Боччоні, К. Карра, Дж. Балла, Дж. Северіні, Л. Руссоло; архітектори - А. Сан-Еліан, М. Кьятtone та ін.

Згідно з теоретичною платформою футуристів дегуманізація мистецтва підтверджувалася орієнтацією на “механічну людину”, на пробудження в людині агресії та безкомпромисності в боротьбі за існування: “Мистецтво може бути тільки звалтуванням і жорстокістю”; “Нема шедеврів без агресивності” [1, 12]. Перед першою світовою війною італійські футуристи пророкували початок “великої симфонії” – війни, яку вони називали “найкращою гігієною світу”.

Ідея сильної держави і переважання державних інтересів над особовими були у футуристів основоположними. Італію передбачалося перетворити на тоталітарну воєнізовану країну і, таким чином, звеличитися перед світом. Саме тому приход до влади фашистів Муссоліні був зустрінутий ними з радістю і схваленням. Футуристи в Італії повністю підтримали фашистський режим. У 1924 р. з'явився маніфест „Футуризм і фашизм”, а в 1929 – „Маніфест священного футуристичного мистецтва”, який був присвячений Муссоліні.

Показово, що фашизм поєднується з найбільш інтелектуальним і стрімким проявом волі, героїзму, ризику та вічного пошуку і, як наслідок, на початковій стадії він нерозривно пов'язаний з авангардизмом. А оскільки саме Італія стала батьківщиною і футуризму і фашизму ХХ ст., цей альянс тут був особливо міцний і органічний. Прагнення крокувати в ногу з індустріальним суспільством привело футуризм до культу насильства, війни і сильної особи, що став моральною основою моделі фашизму Муссоліні.

У 1926 році Муссоліні вирішив заснувати Академію для „координації і керування” італійською культурою, до числа перших її членів він включив свого кумира – Марінетті, зробивши його академіком і поклавши йому вельми пристойну платню.

У 1943 року політична атмосфера в Італії стає все більш напруженою і після падіння режиму Муссоліні футуристичний рух практично розпадається, остаточно ж історія футуризму завершується зі смертю людини, що створила його – Ф. Т. Марінетті помер від серцевого нападу 2 грудня 1944 року. Нова Європа після закінчення Другої Світової війни, головним чином, з політичних причин намагалася не згадувати про футуристичний рух.

Безумовно, футуризм, який виник вперше на італійському ґрунті, здійснив величезний вплив на європейський авангард, але не своєю агресивністю та реакційною ідеологічною платформою, а як художній напрямок, що відкривав можливості пошуку нових виразних художніх методів майбутнього.

Важко пояснити, чому гуманізм, батьківщиною якого була Італія, не зміг в цей період стати запорукою людяності, соціальної впевненості чи політичної захищеності. І вже зовсім дивно, що саме Італія стає зоною фашистського експерименту, з'являється поняття „антигуманізм”, а гуманізм безапеляційно відноситься до сфери людських ілюзій. Парадоксальним явищем слід визнати і той факт, що багато митців – представники найгуманістичнішої сфери людської діяльності – підтримали фашистську диктатуру Муссоліні, у тому числі і Томмазо Марінетті, і Габріеле Д'Аннунціо (погляди та творчість якого ми розглянемо в окремих тезах) та інші. Цей феномен, на наше переконання, потребує окремого глибокого й докладного дослідження, бо прояви фашизму й сьогодні нагадують про себе людству.

Література

1. Маніфести італійського футуризму. – М., 1914.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

94
А 43

4

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

106748

Збірник матеріалів

Х підсумкової науково-практичної конференції
викладачів

1 ЛЮТОГО 2008 РОКУ

*За загальною редакцією
доктора політичних наук, професора,
члена-кореспондента Філологічного товариства «Парнас» Афіїнської академії
К.В. Балабанова*

Читальний
зал № 1

10
20

МАРІУПОЛЬ

Державний гуманітарний
університет
2008 БІБЛІОТЕКА
м. Маріуполь

13

34.3
А43
УДК 061.3 (063)
ББК 94.3я 431
16-54

Матеріали Х підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДГУ: Зб. наук. праць / За загал. редакцією К.В. Балабанова. – Маріуполь: МДГУ, 2008. – 314 с.

Друкується за ухвалою вченої ради Маріупольського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 12.12.2007).

Редакційна колегія:

Голова – Балабанов К.В., д. політ. н., проф., член-кор. Філологічного товариства «Парнас» Афінської академії

Члени колегії: Баймуратов М.О., д. ю. н., проф.; Булатова О.В., к. екон. н., проф.; Бушаков В.А., д. філол. н., проф.; Кейда Ф.Ф., д. філол. н., проф.; Косенко Ю.М., к. пед. н., проф.; Оленіч Т.С., д. філос. н., проф.; Пономарьова І.С., д. іст. н., проф.; Почепцов Г.Г., д. філол. н., проф.; Романцов В.М., д. іст. н., проф.; Таранець В.Г., д. філол. н., проф.; Черняков Б.І., д. філол. н., проф.

Збірник містить матеріали Х підсумкової (2007 р.) науково-практичної конференції викладачів МДГУ, яка відбулася 1 лютого 2008 року в Маріупольському державному гуманітарному університеті.

У матеріалах висвітлено актуальні питання розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, літературознавства і культурології, філології, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний гуманітарний університет